

UDK 94(497.6 Tešanj) Husić A.

Stručni rad
Professional paper

Senaid Hadžić

VRIJEDNI PRILOZI PROUČAVANJU MIKROPOVIJESTI GRADA TEŠNJA

**(ALADIN HUSIĆ: *PRILOZI ZA HISTORIJU GRADA TEŠNJA*,
CENTAR ZA KULTURU I OBRAZOVANJE, TEŠANJ, 2017.)**

Knjigom *Prilozi za historiju grada Tešnja* Aladin Husić je stavio na uvid čitalačkoj javnosti ono što je ranije publicirao a odnosi se na grad Tešanj. Iako publikacija, kako autor ističe, nije nastajala planski nego je produkt sticaja okolnosti, ipak, nakon pročitane knjige može se uvidjeti da je autor planskim i detaljnim istraživanjem važnih historijskih tema vezanih za Tešanj i okolinu potvrdio značaj izučavanja mikrohistorije. Da je tako potvrđuje i osnova sadržaja publikacije koju čine dva teksta: *Tešanjski vakufi – s posebnim osvrtom na novčane vakufe i Tešanj u 16. stoljeću*. Ovome treba dodati i naslove: *Sidžili Tešanjskog kadiluka (1740-1752); Doprinos Adema Handžića bosanskohercegovačkoj osmanistici i historiografiji; O imamskoj službi u tvrđavama Bosanskog sandžaka u 15. I prvoj polovini 16. vijeka*. Autor je izborom tekstova objedinjenih u publikaciju, na osnovu zgusnuto datih podataka, bez i jedne suvišne fraze i bez onih činjenica koje nisu historijski relevantne, ponudio stručnoj ali i široj javnosti stotine strana o vrlo značajnim historijskim događajima, ljudima i pojavama historije Tešnja i Tešnjaka iz različitih perioda o kojima je prije njegovih istraživanja napisano samo po nekoliko redova, nekoliko strana ili doslovce ništa. Svi ranije objavljeni radovi Aladina Husića, uključujući i publikaciju koju prikazujemo, napisani su dopadljivim stilom, ali autor nijednom nije prešao granicu koja dijeli naučni rad od literarnog kazivanja. Štaviše, njegov način izražavanja približava se u izvjesnoj mjeri razgovornom stilu ljudi u vremenu koje odslikava, pa

i u tom aspektu čini dostupnijom mikrohistoriju Tešnja i Tešnjaka onima koji se bave historijom, ali i drugima koji žele da prošire svoja znanja.

Zahvaljujući ovoj knjizi u prilici smo da se upoznamo sa radom imamske službe u tvrđavama Bosanskog sandžaka u 15. i prvoj polovini 16. vijeka. Autor na 38 stranica donosi veoma interesantne podatke o imamima koji su tokom navedenog perioda, ali i kasnije, imali značajnu ulogu u bosanskohercegovačkom društvu, u duhovnom, posebno edukativnom smislu. Oni su svojim prisustvom i djelovanjem bili među prvima koji su direktno utjecali na proces prihvatanja islama, ali istovremeno i na različite načine podučavali sve one koji su prihvatili novu vjeru. Podnaslovima: *Uslovljenost broja poznatih imamskih službi u tvrđavama sandžaka; Prostor za obavljanje obreda posade; Tituliranje imama; Finansiranje imamske službe; Obaveze imama; Porijeklo imama; Odnos prema službi; Podaci o imamima timarnicima do 1540. godine*, autor je ukazao na jedno vrlo značajno polje daljeg rada na službi koja je vremenska konstanta u mnogim društveno-pravnim sistemima čak i u moderno doba.

Naslovom *Tešanj u 16. stoljeću (Od puste varoši do značajne kasabe)* dr. Husić se svrstao među one historičare-osmaniste koji su na osnovu najznačajnijih osmanskih izvora vakufnama, sidžila te popisnih deftera, pisali o gradovima u Bosni i Hercegovini i na taj način rekonstruisali urbani razvoj u navedenom vremenu. Kakav i koliki značaj imaju podaci doneseni u publikaciji pokazuju i činjenice koje govore da je u dosadašnjoj historiografiji Bosne i Hercegovine malo pažnje poklanjano izučavanju lokalne historije općenito, pa samim tim i Tešnja i okoline. I ti rijetki radovi posvećeni lokalnoj historiji nisu ujednačeni po kvalitetu (po korišćenju historijskih izvora i stepenu naučne obrade), što je u pravilu zavisilo od individualne sposobnosti historičara i njihovoga shvaćanja historijske nauke. Također je evidentno da nema historiografskih sinteza o Tešnju i njegovoj okolini. Veliki dio radova nije nastao na bazi istraživanja arhivske građe kao najznačajnijega historijskog izvora. Ako je korišćena arhivska građa, onda je ona malo ili nikako kombinirana sa drugim historijskim izvorima. Podaci doneseni u radu *Tešanj u 16. stoljeću* mogu biti dobra polazna osnova da se napravi novi istraživački pomak i da doprinos sveobuhvatnijem valoriziranju grada Tešnja, grada koji je po svemu osebujan i spada u red nekoliko gradova koji i danas svojom urbanom fizionomijom nose neizbrisiv pečat vremena u kojemu su igrali aktivnu ulogu i prednjačili u mnogim segmentima života.

Slijedeći svoj prepoznatljiv pristup bosanskohercegovačkim temama iz perioda osmanskom vladavinom Husić i u ovoj knjizi događaje prati tematski i hronološki. S obzirom na činjenicu da su vakufi imali primarnu ulogu u nastanku i razvoju gradova

i da je njihovo istraživanje nezaobilazno kod pisanja lokalne historije, a da bi mnogi događaji iz prošlosti Tešnja bili jasniji, autor je posebno poglavlje posvetio *Tešanjskim vakufima (S posebnim osvrtom na novčane vakufe)*. U istraživanju je koristio obimnu izvornu građu koju je strpljivim radom sakupio u arhivima i na drugim mjestima, te je prikupljene podatke nadopunio stručnom/relevantnom literaturom, tako da je čitalac u prilici saznati brojna dešavanja koja su do sada bila prekrivena velom zaborava. Takva su: *Zadužbine nastale u 16. stoljeću (Džamija Selima I i njen vakuf; Mesdžid i vakuf Sufi Oruča; Džamija i vakuf Ferhad-bega)*, *Vakufi nastali u 17. stoljeću (Prva polovina 17. stoljeća; Struktura novčanih vakufa sredinom 17. stoljeća; Hadži Omerova džamija; Nesuhova ili Kapa džamija; Džamija spahije Mehmeda; Džamija šejha Hasana-efendije; Vakuf džamije Ishak-bega, sina Ali-begova; Vakuf umrlog Mehmed-efendije za sahat-kulu)*; *Vakufi nastali u 18. stoljeću (Džamija hadži Alije, sina Hasanova; Defterdarova džamija; Guvanjska (Harman) ili Sejjid-Sulejmanova džamija); Žene vakifi u Tešnju; Musalla; Mektebi*. Novim podacima koje donosi u ovom poglavlju autor je upotpunio dosadašnje rezultate historiografije o vakufima u Tešnju.

Osim naprijed navedenih naslova u knjizi možemo naći pouzdane podatke koji se odnose na *Sidžil Tešanskog kadiluka iz 1740-1752. godine*, zatim podatke o značaju i doprinosu Adema Handžića bosanskohercegovačkoj osmanistici i historiografiji. Na kraju knjige je *Popis skraćenica* i *Pogovor* Behije Zlatar.

Na osnovu naprijed naznačenog može se konstatirati da knjiga *Prilozi za historiju Tešnja* autora Aladina Husića predstavlja izuzetan znanstveni doprinos u daljem izučavanju prošlosti navedenoga perioda. Posebno je potrebno istaći činjenicu da su u knjizi, pored brojnih novih dragocjenih podataka osmanske/orijentalne provenijencije, otvorena neka pitanja kojima se dosadašnja bosanskohercegovačka, pa i historiografija susjednih država nije bavila. Riječ je o pitanju imamske službe u 15. i 16. stoljeću. Time je ukazano na jedno vrlo značajno istraživačko polje daljeg rada na službi koja je vremenska konstanta u svim društveno-pravnim sistemima uključujući i moderno doba. Cijela knjiga pisana je jasnim i preglednim stilom i jezikom uz punu znanstvenu akribiju koju je autor i ovoga puta pokazao. Sigurno da će ovo djelo, kao i prethodni radovi Aladina Husića¹ biti nezaobilazni u upoznavanju historije Bosne i Hercegovine osmanskog perioda, posebno na lokalnom nivou.

Posebno je značajno što su svi radovi napisani na osnovi velikoga broja historijskih izvora prvoga reda orijentalne/osmanske provenijencije, osobito deftera.

¹ Bosanske vakufname, Sarajevo 2013; Hadž iz Bosne za vrijeme osmanske vladavine, Sarajevo 2014; Orijentalni institut 1950-2015, monografija, Sarajevo 2015.

Njegova priča o minulim događajima u tešanjskom kraju je uvjerljiva, čitalac dobija utisak da se vratio u to doba, da prisustvuje događajima, a sve je objašnjeno riječima savremenog istraživača. I na kraju, poslije pročitane knjige Aladina Husića čitalac će lakše čitati ljetopise, memoare ili dnevnik iz vremena osmanske vladavine Bosnom i Hercegovinom a koji se odnose na lokalnu historiju, posebno Tešnja i Tešnjaka. Knjiga može biti dobra osnova za dodatna istraživanja kada je u pitanju Tešanj, grad biser i grad simbol jednog vremena u arhitektonskom, urbanom, duhovnom i svakom drugom pogledu.

Na koncu treba kazati da knjiga Aladina Husića ima svoju stručnu, naučnu i praktičnu vrijednost te je iz tih razloga treba srdačno preporučiti kao štivo za upoznavanje jednog značajnog perioda iz lokalne historije Tešnja, zatim ljubiteljima pisane riječi i provjerenih činjenica, ali i onima koji žele da prošire svoja dosadašnja znanja. Vjerujemo da sadržaj ove knjige može da izdrži naučnu i stručnu kritiku, te da bi ista trebala naći svoje mjesto u svakoj biblioteci, bilo privatnoj, narodnoj ili školskoj, kao i kod šireg kruga čitalaca.

Adresa autora

Authors' address

Senaid Hadžić

Univerzitet u Tuzli

Filozofski fakultet

senaid.hadzic@untz.ba